POHJANMAAN MAANPUOLUSTAJA

N:o 2
Kesäkuu
2025

PAUHA25, 23ITK61 asejärjestelmäkurssi 1, kuva: MPK/Pasi Lindroos

Vaasan Perinnemuuri täydentyi Merivartiostojen muistolaatoilla

Vaasan vanhalla kasarmialueella sijaitseva Kasarmintorin Perinnemuuri on pystytetty v. 1976 muistuttamaan jälkipolvia niistä joukko-osastoista ja yksiköistä, jotka ovat joko rauhan aikana toimineet tai jotka on sotaa varten perustettu Vaasassa. Perustamisen jälkeen muuria on useaan otteeseen täydennetty. Nykyisin kolmiosaisen muurin perustamisesta ja sen täydentämisestä vastasi alkuvuosina erityinen toimikunta, mutta Österbottens Försvarsgille – Pohjanmaan Maanpuolustuskilta rf:n aloitettua 1981 toimintansa se on vastannut täydennyshankkeista. Muurilla on säännöllisesti nähty ja koettu monet sotilasparaatien ohimarssit ja muut maanpuolustukselliset juhlatilaisuudet lippulinnoineen ja seppeleenlaskuineen.

Muurissa on paikka 30:lle kokoa 450x650x8 mm olevalle patinoidulle pronssilaatalle. Viimeisimmän, v. 2021 tapahtuneen täydennyksen (Sotilaspoikien muistolaatta) jälkeen muurissa on 27 laattaa. Evl. Stig Roudasmaa totesi v. 1991 ilmestyneessä Vaasan varuskunnan historia -teoksessaan joidenkin Vaasaan liittyvien yksiköiden laattojen vielä puuttuvan muurista. Useimmat näistä puutteista on sittemmin poistettu. Merivartiointi on kuitenkin ollut vailla edustusta. Pohjanlahden Merivartiokilta ry – Botniska vikens Sjöbevaknings gille rf ryhtyi toimeen muistolaattojen saamiseksi Pohjanlahden aikaisemmille merivartioyksiköille. Perinnemuurilla 1.6.2025 järjestetyssä juhlatilaisuudessa muistolaattansa saivat Merivartiolaitoksen Pohjanlahden merivartiopiiri (1930–1944) ja Pohjanlahden Merivartiosto (1945–2004).

Perinnemuurin päämuurin pohjoispuoli uudessa asussaan. Paljastuksen aikana kunniavartiossa olivat yliluutnantti Petri Kippola (vas.) ja yliluutnantti evp. Rauno Kotilainen. Kuva: Ilkka Virtanen

Merivartiointi salakuljetuksen torjujasta monipuoliseksi valvonta- ja turvallisuusviranomaiseksi

Merivartiolaitos ja sen Pohjanlahden merivartiopiiri 1930 – 1944

Suomen merivartiolaitos oli Suomen sisäasiainministeriön alainen merirajojen valvonnasta vastannut laitos vuosina 1930–1944. Merivartiolaitos perustettiin torjumaan kieltolain aiheuttamaa laajamittaista salakuljetusta. Laitoksen tehtäviksi määriteltiin asetuksessa ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta erikseen määrättävillä merirajan alueilla sekä Laatokalla. Se käytti toimintaansa höyrykäyttöisiä vartiolaivoja ja moottoriveneitä, joista tärkeimpiä olivat nopeakulkuiset vartiomoottoriveneet. Merivartiolaitoksella oli jo suunnitteluvaiheesta lähtien myös maanpuolustuksellinen tehtävä. Sodan aikana merivartiolaitos toimi osana laivastoa.

Merivartiolaitoksen vastuulla olivat Suomen merialueet sekä Laatokka. Laitos jaettiin kolmeen piiriin: Suomenlahden, Turun ja Ahvenanmaan sekä Pohjanlahden merivartiopiirit. Pohjanlahden merivartiopiirin piiripäällikön asemapaikkana oli Vaasa. Seitsemän vuoden kuluttua v. 1937 piirijakoa uudistettiin niin, että uusia piirejä tuli olemaan viisi, yksi näistä oli nimeltään edelleen Pohjanlahden merivartiopiiri ja asemapaikkana samoin Vaasa.

Merivartiolaitos osaksi Rajavartiolaitosta, Merivartiolaitoksen piireistä merivartiostoja

Merivartiolaitos yhdistettiin Rajavartiolaitokseen joulukuussa 1944 annetulla lailla, käytännön toteutus vahvistettiin asetuksella 24.4.1945. Liitos merkitsi myös merivartiopiirejä koskevia muutoksia. Vanha piiri-nimitys jäi historiaan ja tilalle perustettiin merivartiostot. Laissa määriteltiin, että Rajavartiolaitokseen liitetty Merivartiolaitos muodostaa siinä yhden rykmentin, jonka nimenä on Merivartiorykmentti. Merivartiorykmentti jakaantui Suomenlahden, Saaristomeren, Ahvenanmaan ja Pohjanlahden merivartiostoihin. Pohjanlahden merivartioston asemapaikkana säilyi Vaasa.

Merivartiostojen nykytilanne vuodesta 2005

Rajavartiolaitokseen kuuluvat nykyisin hallintoyksikköinä Helsingissä sijaitseva Rajavartiolaitoksen esikunta, neljä rajavartiostoa, kaksi merivartiostoa (Suomenlahden merivartiosto sekä Länsi-Suomen merivartiosto), Vartiolentolaivue sekä Raja- ja merivartiokoulu. Länsi-Suomen merivartiosto syntyi Rajavartiolaitoksen uudistuksessa v. 2004. Osana uudistusta vuodesta 1945 alkaen toimineet Saaristomeren merivartiosto ja Pohjanlahden merivartiosto lakkautettiin ja ne yhdistettiin Länsi-Suomen merivartiostoksi. Pohjanlahden merivartiosto ehti siis toimia itsenäisenä yksikkönä 60 vuotta, vuodet 1945 – 2004. Länsi-Suomen merivartioston toimialueeseen kuuluu 1 080 kilometriä aluevesirajaa, sekä 48 kilometriä maarajaa. Toimialue käsittää koko läntisen Suomen rannikon Hangosta Kemin seudulle asti talousvyöhykkeineen sekä Ahvenanmaan. Kaikki alueella olevat rajanylityspaikat (myös sisämaassa, mm. Seinäjoki) ovat merivartioston toimialuetta. Länsi-Suomen merivartiostolla on 15 merivartioasemaa, näistä kolme on Merenkurkussa: Kaskinen, Vallgrund ja Kokkola. Merivartiosto vastaa toimialueellaan rajojen valvonnasta, rajatarkastuksista, meripelastuksesta ja ympäristövahinkojen torjunnasta aavalla merellä. Lisäksi Länsi-Suomen merivartiosto osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa mm. vesiliikenteen valvontaan, rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaan, ympäristörikosten torjuntaan, ensihoidon sairaankuljetuksiin, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon sekä kalastuksen ja metsästyksen valvontaan. Länsi-Suomen merivartioston esikunta sijaitsee Turussa, sen yhteydessä on myös merivartioston johto- ja meripelastuskeskus.

Länsi-Suomen merivartioston partiovene palaa kuvassa asemapaikkaansa Vallgrundin merivartioasemalle uumajalaisen helikopteriryhmän kanssa toteutetun yhteisen pelastusharjoituksen jälkeen. Asemaan helatorstaina 10.5.2018 tutustuneet Vaasan läänin maanpuolustusyhdistyksen jäsenet pääsivät pienelle saaristoristeilylle, kun merivartioaseman päällikön kapteeniluutnantti Martin Saarisen mukaan ”veneen moottorit olivat harjoituksen jäljiltä valmiiksi lämpimät”. Kuva: Ilkka Virtanen

Merivartiolaitoksen Pohjanlahden merivartiopiirin ja Pohjanlahden Merivartioston laatat Perinnemuuriin

Voimakkaasti vaihdellut kevätsää osoitti sunnuntain 1.6. valjetessa tasaantuneensa ja luoneensa päiväksi erinomaiset olosuhteet ulkona järjestettäville juhlatilaisuuksille. Vaasan kasarmintorille Merivartiolaitoksen 95. muistopäivänä muistolaattojen paljastustilaisuuteen kokoontuneet tapahtuman järjestäjät, ohjelman toteuttamiseen osallistuvat sekä merivartio- ja kutsuvierasväki pääsivät näin tilaisuuden alusta lähtien virittymään juhlatunnelmaan.

Tilaisuuden järjestelyistä vastasi laattahankkeen toteuttanut Pohjanlahden Merivartiokilta Pohjanmaan aluetoimiston ja Vaasan kaupungin tuella. Tilaisuuden musiikista vastasi MPK Pohjanmaan soittokunta, reserviläiset toivat paikalle Suomen lipun ja juhla eteni kapteeni Matti Kujalan komennossa. Veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen lippulinna oli mukana kunnioittamassa laattojen pal-

Pohjanlahden Merivartiokillan puheenjohtaja Martin Saarinen avaa muistolaattojen paljastustilaisuuden. Kuva: Ilkka Virtanen

Uudet muistolaatat lähikuvassa Kuva: Aimo Nyberg

Uudet muistolaatat on paljastettu. Tehtävän suorittivat Valter Enqvist (vas.) ja Heikki Kaján Kuva: Aimo Nyberg

jastusta.

Järjestäytymisen ja alkumusiikin jälkeen Pohjanlahden Merivartiokillan puheenjohtaja kapteeniluutnantti evp. Martin Saarinen avasi tilaisuuden. Hän kertoi lyhyesti muistolaattojen kohteena olevista yksiköistä, laattahankkeen toteutusprosessista sekä lausui kiitokset hankkeessa mukana olleille ja sitä eri tavoin tukeneille. Lopuksi hän kutsui vara-amiraali evp. Jaakko Smolanderin pitämään tilaisuuden juhla- ja laattojen paljastuspuheen.

Amiraali Smolanderin puheessa tuli esille puhujan syvällinen merivartio- ja laajemmin koko rajavartiotoiminnan tuntemus. Hän oli jo kotona kasvanut tähän ympäristöön, sillä hänen isänsäkin työskenteli merivartiostotehtävissä. Amiraali itse kävi urallaan läpi koko virkahierarkian Pohjanlahden merivartioston eri tehtävistä aina Rajavartiolaitoksen päällikön asemaan asti. Hyvin jäsennelty sympaattinen esitys antoi syvällisen ja kattavan kuvan merivartioinnin kehityksestä salakuljetuksen torjujasta monipuoliseksi turvallisuus- ja avustusorganisaatioksi, joka on kehittynyt sotilaallisesti järjestäytyneeksi organisaatioksi ja on tiiviissä yhteistyössä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa.

Kunniatehtävään muistolaattojen paljastajiksi oli kutsuttu Merivartiolaitoksen Pohjanlahden meri-

Amiraali Jaakko Smolander pitämässä juhla- ja laattojen paljastuspuhettaan. Kuva: Ilkka Virtanen

Kasarmintorin Perinnemuuri ilta-auringossa. Muuria vartio kaksi tykkiparia, jotka symboloivat Tammisunnuntaina 1918 venäläisiltä sotilailta vallattuja tykkejä. Kivessä muurin oikealla puolella on Jääkäripataljoona 1:n (1945–1957) / Pohjanmaan Jääkäripataljoonan (1957–1964) muistolaatta Vaasan vuosilta. Kuva: Ilkka Virtanen

vartiopiirin päällikkönä toimineen komentajakapteeni Hilding Enqvistin poika Valter Enqvist ja merivartiomestari evp. Heikki Kaján. Pohjanlahden Merivartiokillan jäsenet yliluutnantti Petri Kippola ja yliluutnantti evp. Rauno Kotilainen olivat kunniavartiossa paljastettavien laattojen äärellä. Perinnemuurin uudet muistolaatat otti Vaasan kaupungin puolesta vastaan kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja Marko Heinonen.

Tilaisuuden päätteeksi sen toimijoille ja kutsuvieraille oli järjestetty voileipäkahvit Vaasan Sotilaskodissa. Täällä palkittiin myös killan työssä ansioituneita jäseniä tai sen toimintaa muuten tukeneita henkilöitä.

Ilkka Virtanen

Vartiolentolaivueen (VLLV) keskiraskas AS332 Super Puma meripelastushelikopterin henkilöstö näytti, miten potilaan evakuointi liikkeellä olevasta kohteesta tapahtuu. Vaasa Air Show 2024, kuva: JoukoLiikanen